

RAPORT

MERYTORYCZNY

AMNESTY

INTERNATIONAL

POLSKA

2020

RAPORT MERYTORYCZNY 2020

AMNESTY
INTERNATIONAL

Drodzy Członkowie, drogie Członkinie i wszystkie osoby, dla których prawa człowieka to niepodważalna wartość,

W roku 2020 świętowaliśmy 30-lecie działalności Amnesty International w Polsce. Świętowaliśmy nasz jubileusz hasłem „Wierzimy w wolność”, bo wiara w lepszy świat, świat wolnych ludzi, towarzyszy nam od początku istnienia ruchu.

Nasz jubileuszowy rok zapadnie nam w pamięć jednak z zupełnie innych względów. To rok, który udowodnił nam naszą kruchość. Na całym świecie pandemia podważyła poczucie bezpieczeństwa i wyróciła codzienność do góry nogami. W Polsce konsekwencje nadużywania władzy stały się dla wielu aż nadto konkretne i namacalne.

Ten rok udowodnił nam też, jak bardzo potrzebna jest nasza praca – i nasza solidarność. Pokazał, jak zjednoczeni i silni potrafimy być w obronie wspólnych wartości. Nauczył – i uczy, jak odpowiadać na wyzwania, którym wcześniej nie stawialiśmy czoła. Wykształcił hart ducha, który niejednego zaskoczył.

Pomimo więc, że rok 2020 wystawił nas na próbę, a poczucie zagrożenia i bezsilności towarzyszyły dość często, to uchroniliśmy to, co najważniejsze: chęć działania, poszukiwania rozwiązań, niezgodę na niesprawiedliwość i determinację w walce, aby jej przeciwdziałać. Mimo przeciwności. Jak od początku istnienia Amnesty powtarzamy więc: lepiej zapalić świeczkę niż przeklinać ciemność. W roku 2020 takich świeczek zajaśniał ogrom.

Oddajemy w Wasze ręce raport z naszych działań w tym trudnym, bezprecedensowym roku. Działania możliwych dzięki Wam i dzięki temu, że wspólnie nie poddajemy się w walce o marzenie o świecie, w którym wszyscy – tak razem, jak w pojedynkę – będziemy czuć się u siebie. Działania podjętych i doprowadzonych do skutku właśnie dlatego, że nadal, nieprzerwanie, wierzymy w wolność. I jesteśmy zdeterminowani, by tę wizję urzeczywistnić – w Polsce już od ponad 30 lat.

Dziękujemy za Wasze wsparcie.

Draginja Nadaždin

RAPORT ROCZNY ZAWIERA:

1. Prawa człowieka w Polsce
 - a. Równe traktowanie
 - b. Wolność Zgromadzeń
 - c. Praworzędność
 - d. Działania na rzecz praw osób w kryzysie uchodźstwa
2. Pandemia COVID-19 a prawa człowieka
3. Kampanie dotyczące kryzysów praw człowieka na świecie
4. Projekt Amnesty ALERT
5. Maraton Pisania Listów
6. Aktywizm i edukacja praw człowieka
 - a. Wsparcie środowisk działających na rzecz praw człowieka
 - b. Sieć edukacji praw człowieka
 - c. Aktywizm – Grupy Lokalne i Zespoły tematyczne
 - d. START THE CHANGE! Działaj lokalnie, zmieniaj globalnie
7. Prawa człowieka w filmie
8. 30-lecie działalności Amnesty International w Polsce
9. Nagroda „Pióro Nadziei” za pracę medialną na rzecz praw człowieka
10. Członkostwo i działania fundraisingowe

PRAWA CZŁOWIEKA W POLSCE

Stowarzyszenie Amnesty International kontynuowało kampanie dotyczące praw człowieka w Polsce. Kampanie te kierowane były do osób decyzyjnych w Polsce, do przedstawicielstw organizacji międzynarodowych, tj. UE, ONZ, RE lub ich agencji czy organów doradczych, aktywistów i aktywistek organizacji społecznych i pozarządowych, osób, które doświadczyły naruszeń praw człowieka lub są na nie narażone, nauczycieli, nauczycielek i osób zaangażowanych w edukację praw człowieka, młodzieży szkolnej oraz szeroko rozumianego społeczeństwa obywatelskiego w kraju i zagranicą.

Szeroko zakrojone działania Stowarzyszenia obejmowały:

- monitorowanie oraz analizę prawa i praktyki w poszczególnych obszarach mających wpływ na realizację praw człowieka w Polsce, również w kontekście projektowanych zmian, oraz sporządzanie stosownych raportów;
- reagowanie i nagłaśnianie przypadków naruszeń praw osób indywidualnych, które ukazują systemowy problem gwarancji praw człowieka w Polsce;
- pracę rzeczniczą i medialną: publikowanie oświadczeń, stanowisk, komunikatów prasowych, opinii prawnych, udział w posiedzeniach komisji sejmowych i senackich oraz zespołów parlamentarnych, jeśli tylko organizacji zezwolono na taki udział;
- przygotowanie pogłębionych materiałów informacyjnych;
- mobilizację społeczeństwa: petycje oraz angażujące materiały aktywistyczne (ulotki, broszury, grafiki wykorzystywane w mediach społecznościowych);
- edukację praw człowieka: przygotowanie materiałów edukacyjnych, szkolenia dla aktywistów i aktywistek oraz warsztaty dla młodzieży szkolnej przy udziale ekspertów/ekspertek.

Zakres tematyczny podejmowanych działań obejmował: **równe traktowanie, wolność zgromadzeń, praworzędność oraz działania na rzecz praw osób w kryzysie uchodźstwa.**

1. RÓWNE TRAKTOWANIE

W ramach działań Stowarzyszenia skupionych wokół równego traktowania, prowadzonych w ciągu całego roku, możemy wyróżnić kilka obszarów:

- **Wolność od przemocy ze szczególnym uwzględnieniem przemocy ze względu na płeć i przemocy seksualnej**

W pierwszej połowie roku przeprowadzona została nowa kampania dotycząca przemocy domowej w czasach pandemii "MOC nie przemoc". Ponadto Stowarzyszenie reagowało na pojawiające się propozycje zmian legislacyjnych oraz prowadziło działania rzecznicze, sieciujące i kampanijne. Stowarzyszenie wydało swoje oświadczenie dotyczące niepełnego wprowadzenia izolacji sprawcy od osoby doświadczającej przemocy.

Amnesty reagowała także na bieżąco na pojawiające się wystąpienia polityków i działania zmierzające do wypowiedzenia Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. W ramach działań odnowiono petycję dotyczącą tego zagrożenia, pod którą zebrano 25 tysięcy podpisów.

W połowie roku, po serii spotkań sieciujących dla organizacji zajmujących się przemocą ze względu na płeć, Amnesty przygotowała raport alternatywny do komitetu GREVIO dotyczący wdrożenia konwencji antyprzemocowej. Po złożeniu raportu przedstawiciele i przedstawicielki Stowarzyszenia wzięli udział w spotkaniach z osobami reprezentującymi Radę Europy oceniającymi stan wdrożenia konwencji w Polsce.

Stowarzyszenie zajmowało się w pogłębiony sposób wolnością od przemocy seksualnej. Przedstawiono kolejne odsłony kampanii „TAK to miłość”, w ramach, których zebrano dodatkowo 30 tysięcy podpisów. W marcu 2020 roku przeprowadzono zaś reprezentatywne badania opinii publicznej pokazujące znaczące (ponad 70%) poparcie dla zmiany definicji zgwałcenia w polskim prawie. Ponadto zintensyfikowano działania rzecznicze poprzez listy i spotkania z decydentami, szczególnie w pierwszym i ostatnim kwartale roku.

- **Prawa seksualne i reprodukcyjne**

Działania Stowarzyszenia w zakresie praw seksualnych i reprodukcyjnych miały w większości charakter reakcyjny wobec wydarzeń na świecie i w Polsce. Temat aborcji w Polsce przybrał na mocy w 2020 roku w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego ograniczającym dostęp do aborcji embriopatologicznej. W związku z tym Stowarzyszenie prowadziło szerokie działania informujące o aspekcie prawnocłowieczym prawa do aborcji, a także promowało petycję dotyczącą ograniczania dostępu do aborcji, która zebrała ponad 100 tysięcy podpisów. Stowarzyszenie uczestniczyło i monitorowało protesty związane z wyżej wymienionym wyrokiem.

Stowarzyszenie reagowało również na propozycję ustawy ograniczającej możliwość prowadzenia edukacji seksualnej, przedstawiając swoje stanowisko w mediach społecznościowych i na forum międzynarodowym.

- **Wolność od dyskryminacji**

Rok 2020 charakteryzował się intensywną kampanią nienawiści na osoby LGBTI w przestrzeni publicznej, silnie związaną z kampanią wyborczą na Prezydenta RP, kiedy osoby publiczne używały języka dehumanizującego osoby LGBTI. Wobec ciągłych ataków na społeczność LGBTI w mediach publicznych czy bezpośrednio ze strony polityków przez cały rok Stowarzyszenie prowadziło intensywne działania w tym zakresie. Przypominano o przekazach kampanii #NIEnawiść oraz zwracano uwagę na brak rozwiązań prawnych w zakresie przestępstw z nienawiści.

W drugiej połowie roku uruchomiono petycję w sprawie ataków na osoby LGBTI, w tym osoby aktywistyczne oraz ich zastraszania, pod którą podpisało się ponad 12 tysięcy osób. W związku z sytuacją pandemiczną większość Marszów Równości zostało odwołanych, jednak w wielu miastach Polski odbyły się demonstracje solidarnościowe z 48 osobami zatrzymanymi przez policję podczas pokojowego protestu.

Stowarzyszenie kontynuowało uczestnictwo w Zespole Parlamentarnym do spraw Równouprawnienia Społeczności LGBT+.

W 2020 roku kontynuowano także Pilną Akcję w sprawie obrońcy praw człowieka w Polsce, Eli Podleśnej, Joanny Gzyry-Iskandar i Anny Prus. Akcja spotkała się z dużym odzewem międzynarodowym - zebrała w różnych krajach łącznie ponad 150 tysięcy podpisów. W 2020 roku postawiono zarzuty aktywistkom i miał rozpocząć się ich proces karny. Pierwsze posiedzenie sądu w tej sprawie zostało przeniesione ostatecznie na początek 2021 roku.

2. WOLNOŚĆ ZGROMADZEŃ

Amnesty kontynuowało monitoring wolności zgromadzeń w Polsce. Występowaliśmy do Komendanta Głównego Policji^[1] w związku z nadużyciami siły przez funkcjonariuszy zabezpieczających zgromadzenia. W 2020 r. dochodziło do nieuzasadnionego użycia gazu pieprzowego i łzawiącego, zatrzymywania osób chronionych immunitetem i/lub stosowaniu wobec nich siły, nadużyć siły fizycznej wobec pokojowo demonstrujących, które prowadziły do uszkodzeń ciała, a także wielu przypadków nakładania kar przez Policję i Sanepid na aktywistki i aktywistów pokojowo protestujących, przeciwnych polityce obecnego rządu, którzy stosowali się do przepisów sanitarnych^[2]. COVID-19 był traktowany jako pretekst do tłumienia protestów. Jednocześnie często stosowana przez Policję taktyka polegająca na otoczeniu osób protestujących przez kordon Policji prowadziła do blokowania zgromadzeń i przebywania przed dłuższy czas osób demonstrujących na ograniczonej przestrzeni, co uniemożliwiało im zachowanie odległości bezpiecznej ze względów epidemiologicznych.

Odnosząc się do całkowitego zakazu zgromadzeń wprowadzonego przez rząd wiosną 2020 r., Amnesty przypominała, że państwo może nakładać ograniczenia na korzystanie z wolności zgromadzeń w celu spowolnienia rozprzestrzeniania się wirusa - pod warunkiem jednak, że są one konieczne i proporcjonalne. Prawo międzynarodowe zabrania nakładania na zgromadzenia zakazów generalnych. Kolejne protesty to sierpniowe demonstracje w obronie praw osób LGBTI i kolejne wystąpienie do Policji.

Apogeum demonstracji w listopadzie spowodowanych wydaniem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego Julii Przyłębskiej spotkało się z coraz bardziej brutalną reakcją Policji. Amnesty opublikowała międzynarodowe oświadczenie opisujące przypadki nadużycia siły i wskazujące na standardy międzynarodowe, obowiązujące siły porządkowe w toku zabezpieczania zgromadzeń. Odnotowaliśmy też arbitralne zatrzymania i wywożenie osób zatrzymanych do odległych komisariatów, co utrudniało dostęp do prawnika, a także używanie siły wobec dziennikarzy, mimo że byli oni w widoczny sposób oznakowani jako media.

W grudniu, wobec natężenia protestów, przeprowadziliśmy obserwację demonstracji w Warszawie, w formie dostosowanej do wymogów narzuconych przez pandemię COVID-19 (wymienne patrole plus obserwacja on-line relacji na żywo).

W naszych komunikatach przypominaliśmy, że niezasadne jest przetrzymywanie uczestników zgromadzeń publicznych w tzw. "kotłach", o ile nie ma to na celu odizolowania demonstrantów, którzy są agresywni lub łamią prawo. Funkcjonariusze policji powinni nosić łatwo widoczne znaki identyfikacji indywidualnej oraz zaprzestać arbitralnego pozbawiania wolności osób uczestniczących w protestach. Wzywaliśmy do zbadania przypadków i pociągania do odpowiedzialności funkcjonariuszy nadużywających siły wobec osób protestujących.

[1] <https://amnesty.org.pl/wp-content/uploads/2020/11/Zgromadzenia-PL.pdf>

[2] <https://amnesty.org.pl/covid-19-nie-usprawiedliwia-tlumienia-protestow/>

3. PRAWORZĄDNOŚĆ

Stowarzyszenie kontynuowało działania rzecznicze, w szczególności w ramach działań Komitetu Obrony Sprawiedliwości, a także poprzez Biuro Instytucji Europejskich w Brukseli, przedstawiając na bieżąco sytuację w zakresie niezależności sądownictwa w Polsce. Składało też w porozumieniu z

Sekretariatem Międzynarodowym opinie przyjaciela sądu w sprawach polskich sędziów przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka.

4. PRAWA OSÓB W KRYZYSIE UCHODŹSTWA

Amnesty International w 2020 roku, realizując działania w obszarze praw człowieka w Polsce, monitorowała sytuację uchodźców i osób ubiegających się o ochronę. W ramach współpracy z koalicją 8 innych organizacji Stowarzyszenie przygotowywało kampanie oraz nagłaśniało sytuacje wymagające reakcji władz. W czerwcu z okazji Światowego Dnia Uchodźcy przygotowano wspólną kampanię informacyjną na temat sytuacji uchodźców i uchodźczyń z perspektywy globalnej oraz polskiej. We wrześniu Stowarzyszenie przygotowało wspólny apel o relokację uchodźców i uchodźczyń do Polski po pożarze w obozie Moria w Grecji. Amnesty stale monitorowała sytuację osób w kryzysie uchodźstwa w związku z obostrzeniami nałożonymi w czasie pandemii COVID-19. W odpowiedzi na zapotrzebowanie organizacja udzielała wsparcia w indywidualnych przypadkach w zakresie dostępu do informacji na temat procedur azylowych w Polsce. Wielokrotnie występowano także do sądów, przedstawiając opinie na temat sytuacji praw człowieka w krajach pochodzenia osób w postępowaniach deportacyjnych lub o ekstradycje.

PANDEMIA COVID -19 A PRAWA CZŁOWIEKA

Stowarzyszenie, tak jak i cały ruch międzynarodowy Amnesty International, musiało skonfrontować się z zupełnie nową sytuacją jaką w obszarze praw człowieka spowodowała pandemia COVID -19. Część państw wykorzystała pandemię jako okazję i pretekst do wprowadzania ograniczeń praw człowieka w sposób całkowicie nieuzasadniony i nieproporcjonalny. W szczególności widać to było na przykładzie wolności słowa (prześladowania za rozpowszechnianie informacji o pandemii i krytykę działań rządów) i wolności zgromadzeń (powszechne, blankietowe zakazy organizowania i brania udziału w zgromadzeniach).

Jednocześnie pojawiły się nowe albo wzmożone zagrożenia w niektórych obszarach – np. nasilająca się przemoc domowa w warunkach lockdownu z jednoczesnym ograniczonym dostępem do pomocy i wsparcia instytucjonalnego. Państwa zawiodły też, zwłaszcza na początku pandemii, w zakresie praw społecznych, w szczególności prawa do zdrowia nie zabezpieczając odpowiednio personelu medycznego i pracowników branż kluczowych.

Stowarzyszenie na bieżąco informowało o działaniach Amnesty International tworząc już w kwietniu ur. specjalną podstronę [www https://amnesty.org/pl/covid-19-i-prawa-czlowieka/](https://amnesty.org/pl/covid-19-i-prawa-czlowieka/) . Wskazywaliśmy na kluczowe obszary dotknięte przez pandemię - środki nadzwyczajne, naruszenia prawa do zdrowia, prywatności, nadużycia siły przez służby porządkowe, prawo do informacji i wolność wypowiedzi, dyskryminacja w dostępie do usług medycznych.

Opracowaliśmy stanowisko dotyczące wyborów powszechnych, traktowania cudzoziemców, działań wobec personelu służby zdrowia, konieczności sprawiedliwej globalnej dystrybucji szczepionki, nadużyć Policji w trakcie zabezpieczania zgromadzeń. Udostępniliśmy też kurs w języku polskim o COVID-19 i prawach człowieka.

Sytuacja pandemii zaistniała też w prowadzonych przez nas kampaniach – Moc nie przemoc i Pilnych Akcjach poświęconych medykom, dziennikarzom informującym o pandemii i więźniom zagrożonym rozpowszechnieniem się wirusa w miejscach zatrzymań.

KAMPANIE DOTYCZĄCE KRYZYSÓW PRAW CZŁOWIEKA NA ŚWIECIE

Stowarzyszenie Amnesty zidentyfikowało potrzebę szybkiego i skutecznego reagowania na nagłe kryzysy prawa człowieka na świecie. Dlatego od początku 2019 roku organizacja prowadzi działania w tym zakresie w nowej formule pod nazwą „kampanie kryzysowe”. Kampanie te w 2020 roku dotyczyły nagłych wydarzeń za granicą, w których liczył się szybki czas reakcji. Każda kampania charakteryzowała się wysoką intensywnością działań i stosunkowo krótkim czasem wzmożonej aktywności (około 4 tygodni).

Celem kampanii kryzysowych było doprowadzenie do pozytywnych zmian w zakresie praw człowieka, podniesienie świadomości społeczeństwa, wzmocnienie wizerunku Amnesty International jako organizacji odpowiadającej na aktualne kryzysy oraz poszerzenie grona osób wspierających Stowarzyszenie. Każda z kampanii obejmowała działania informacyjne, edukacyjne, publikacje w mediach społecznościowych, współpracę z mediami tradycyjnymi oraz działania rzecznicze.

W 2020 roku przeprowadzone zostały 3 kampanie dotyczące kryzysów praw człowieka na świecie:

- **Kryzys uchodźczy na granicy grecko-tureckiej i wyspach greckich**

Turcja ogłosiła jednostronnie otwarcie granicy z Grecją i Bułgarią, gdzie zachęceni tym faktem uchodźcy z Syrii utknęli w strefie buforowej. Grecka straż graniczna nie dopuszczała ich na terytorium UE i stosowała przemoc wobec osób próbujących tę granicę przekroczyć: mierzyła do nich z broni, strzelała granatami z gazem łzawiącym i używała nadmiernej siły.

Amnesty International przygotowała petycję skierowaną do Prezesa Rady Ministrów RP wzywającą polskie władze do wywiązania się z odpowiedzialności za ochronę ludzi, którzy uciekają przed wojną. W trakcie nadzwyczajnego posiedzenia ministrów spraw wewnętrznych państw członkowskich Unii Europejskiej, które odbyło się dnia 4 marca 2020 r., Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji RP zadeklarował gotowość do udzielenia konkretnego wsparcia władzom greckim w utrzymaniu porządku na granicy z Turcją.

- **Śmierć George’a Floyda i masowe protesty w USA**

Śmierć George’a Floyda z rąk policjanta nastąpiła po serii aktów rasistowskiej przemocy wobec czarnych Amerykanów, która pokazała poziom przemocy i dyskryminacji w USA. Masowe protesty w USA wzywające do zaprzestania przemocy policyjnej spotkały się z jeszcze większą przemocą ze strony policji.

Amnesty przygotowała petycję skierowaną do Gubernatora Minnesoty wzywającą do pociągnięcia do odpowiedzialności winnych śmierci Floyda. Izba Reprezentantów USA przyjęła ustawę imienia George’a Floyda ws. działań policji, która zakłada wprowadzenie obowiązujących w całym kraju standardów użycia siły. Trwa proces policjanta oskarżonego o zabójstwo Floyda.

- **Masowe protesty w Białorusi i represje wobec krytyków władzy**

W proteście przeciwko wynikom wyborów prezydenckich, w których ponownie wybrany został Aleksander Łukaszenka, mieszkańcy Białorusi masowo wyszli na ulice. Władze odpowiedziały na pokojowe protesty przemocą, aresztowaniami, represjami i torturami.

Stowarzyszenie przygotowało petycję skierowaną do Ministra Spraw Wewnętrznych Republiki Białorusi wzywającą do zaprzestania przemocy i zapewnienia ludziom prawa do pokojowego protestu. Rada Praw Człowieka ONZ przyjęła rezolucję powołującą nowy mechanizm międzynarodowy służący

dochodzeniu odpowiedzialności za naruszenia praw człowieka na Białorusi.

AMNESTY ALERT

W 2020 roku Stowarzyszenie uruchomiło nowe działanie "Amnesty ALERT". Celem projektu jest stworzenie grupy osób, które będą błyskawicznie reagować na naruszenia praw osób indywidualnych na całym świecie. Amnesty przeprowadziła dwie kampanie promujące projekt Amnesty ALERT. Do tej grupy w ciągu całego 2020 roku włączyło się 2 248 osób.

Stowarzyszenie w ramach projektu ALERT przygotowało w 2020 roku 8 Pilnych Akcji. Pilne Akcje są uruchamiane, gdy osobie indywidualnej grozi niebezpieczeństwo i które dotyczą szeregu naruszeń praw człowieka (obywatelskich, politycznych, społecznych). W pierwszym roku projektu pod wszystkimi kampaniami na rzecz indywidualnych osób organizacja uzyskała poparcie w liczbie 72 796 podpisów. Prowadzono na bieżąco monitoring sytuacji osób objętych Pilnymi Akcjami. Celem projektu było także budowanie zaangażowania członków i członkiń grupy ALERT. Działania w ramach projektu są kontynuowane i rozwijane w 2021 roku.

MARATON PISANIA LISTÓW

W 2020 roku, który upłynął pod znakiem pandemii, Maraton Pisania Listów w dużej mierze przeniósł się przestrzeni online. Mimo, że szkoły stanęły przed ogromnym wyzwaniem przejścia na tryb nauki zdalnej, biblioteki pozostawały zamknięte, a lokale gastronomiczne były otwarte jedynie na odbiór na wynos, kilkaset miejsc i placówek włączyło się w akcję w obronie praw człowieka, zbierając listy, informując o akcji czy organizując lekcje i wydarzenia online.

Maraton wspierały również osoby indywidualne, pisząc listy czy maile samodzielnie, w gronie rodziny czy przyjaciół, wpłacając darowizny, dzieląc się informacjami wśród znajomych, propagując idee praw człowieka. Dzięki temu wspólnie podjęliśmy niemal 180 tysięcy akcji w obronie konkretnych osób, których prawa zostały złamane.

Rzeczywistość pandemiczna, a co za tym idzie, przeniesienie lwej części aktywności online, sprawiła, że jeszcze bardziej namacalna stała się wymiana wiedzy między pokoleniami: tym razem to młodzież wspierała wiedzę i obyciem w świecie cyfrowym swoich nauczycieli i nauczycielki, aby wspólnie stworzyć wydarzenia maratonowe, które długo pozostaną w pamięci. Pandemia uruchomiła także pokłady kreatywności, aby łączyć różne cele w walce o lepszą przyszłość: w kilku miejscach aktywistki i aktywiści wykorzystali zaprzyjaźnione kawiarnie i lokale jako punkt zbiórki listów, w ten sposób nie tylko wpierając walkę o prawa człowieka, ale także pomagając lokalnym przedsiębiorcom przetrwać trudny czas pandemii.

W ramach finału w okolicach Międzynarodowego Dnia Praw Człowieka Amnesty zorganizowała szereg wydarzeń online, podczas których Stowarzyszenie gościło bohaterów i bohaterki poprzednich Maratonów, m.in. Mosesa Akatugbę z Nigerii; Witalinę Kowal z Ukrainy czy Marinel Ubaldo z Filipin. Tematem rozmów były także tegoroczni bohaterowie i bohaterki Maratonu.

Wśród bohaterek i bohaterów Maratonu Pisania Listów 2020 znalazły się osoby z całego świata: Algierii, Arabii Saudyjskiej, Burundi, Chile, Kolumbii, Malty, Mjanmy, Pakistanu, RPA i Turcji. Amnesty wraz z osobami wspierającymi ubiegała się o sprawiedliwość m.in. dla Nassimy, więzionej za walkę o prawa kobiet w Arabii Saudyjskiej; Gustavo, oślepionego przez policję podczas pokojowej demonstracji w Chile czy Idrisa, badacza wymuszonych zaginięć w Pakistanie, który sam zniknął bez śladu.

Tylko do momentu przygotowania tego raportu Amnesty otrzymała szereg dobrych wiadomości w sprawach bohaterów i bohaterek Maratonu Pisania Listów 2020: Khaled Drareni – dziennikarz z Algierii uwięziony za swoją dziennikarską pracę i Paing Phyو Min – członek grupy satyrycznej z Mjanmy, aresztowany za prześmiewczą piosenkę, zostali uwolnieni, a rodziny Bongeki Phunguli i Popi Qwabe - brutalnie zamordowanych studentek z RPA - kraju, gdzie przemoc wobec kobiet jest plagą, otrzymały zapewnienie o wznowieniu śledztwa w sprawie swoich bliskich i są o krok bliżej sprawiedliwości.

AKTYWIZM I EDUKACJA PRAW CZŁOWIEKA

Aktywizm i edukacja – wsparcie środowisk działających na rzecz praw człowieka

W maju 2020 roku Stowarzyszenie zakończyło realizację dwuletniego projektu „Aktywizm i edukacja – wsparcie środowisk działających na rzecz praw człowieka” finansowanego ze środków przyznanych przez Fundację im. Stefana Batorego. Jego celem było wsparcie lokalnych środowisk (aktywistek i aktywistów, nauczycielek i nauczycieli, grup nieformalnych) zaangażowanych w promowanie praw człowieka w Polsce w skutecznej i strategicznej realizacji celów aktywistycznych i edukacyjnych oraz w przeciwdziałaniu wypaleniu aktywistycznemu.

W ramach projektu przeprowadzone zostały następujące działania:

- Cztery dwudniowe szkolenia stacjonarne oraz dwa warsztaty online dla blisko 80 przedstawicieli i przedstawicielek organizacji i grup nieformalnych działających lokalnie na rzecz praw człowieka, w tym aktywistów i aktywistek Amnesty International zrzeszonych w Grupach Lokalnych. Szkolenia dotyczyły przeciwdziałania wypaleniu, budowania partnerstw i sojuszy na rzecz praw człowieka, strategicznego planowania, wyzwań dla praw człowieka w Polsce w obszarze niezależności sądów i wolności zgromadzeń.
- Dwa dwudniowe szkolenia stacjonarne dla grupy 15 nauczycieli i nauczycielek i osób pracujących z młodzieżą w ramach edukacji pozaformalnej. Celem szkoleń było rozwinięcie umiejętności w obszarze angażowania młodzieży w dyskusję o polaryzujących tematach prawocześniowych i mobilizowania młodych ludzi do podejmowania działań na rzecz praw człowieka (szkolny aktywizm).
- Szkoleniom towarzyszyły również tematyczne spotkania sieciujące oraz webinaria dla przedstawicieli organizacji działających na rzecz praw kobiet oraz nauczycieli i nauczycielek zaangażowanych w edukację praw człowieka. W okresie realizacji projektu zorganizowano 15 webinarów, w których wzięło udział 567 osób, oraz 10 tematycznych spotkań sieciujących, w których uczestniczyły 103 osoby.
- W ramach projektu opublikowano również polską wersję „Podręcznika sprawiedliwego procesu” - praktycznego podręcznika po międzynarodowych i regionalnych standardach sprawiedliwego procesu. Dotyczy on praw w postępowaniu przygotowawczym, sądowym i odwoławczym.

Sieć edukacji praw człowieka

Głównym celem projektu było rozwijanie i wspieranie Sieci edukacji praw człowieka Amnesty International zrzeszającej osoby zaangażowane w edukację pozaformalną, nauczycieli i nauczycielki

oraz Szkolne Grupy Praw Człowieka. Poprzez warsztaty online, webinaria i materiały edukacyjne rozwijano wiedzę o prawach człowieka oraz budowano umiejętności prowadzenia działań edukacyjnych w społecznościach lokalnych. Istotnym elementem tego projektu było również budowanie przestrzeni do wzajemnego wsparcia i dbania o dobrostan osób zrzeszonych w Sieci, które ze względu na kurczącą się przestrzeń dla praw człowieka w Polsce narażone są na ostracyzm otoczenia z powodu swojego zaangażowania w edukację praw człowieka.

W ramach projektu Stowarzyszenie przeprowadziło następujące działania:

- Zrealizowano dwa szkolenia online wprowadzające do tematyki praw człowieka i edukacji w tym zakresie, jedno spotkanie sieciujące dla członków i członkiń sieci oraz warsztat przygotowujący naszych edukatorów i edukatorki do prowadzenia zajęć na temat Maratonu Pisania Listów. Obecnie aż 108 osób działa aktywnie w Sieci edukacji praw człowieka Amnesty International, z czego 14 posiada certyfikat Edukatora/Edukatorki Praw Człowieka.
- Wsparcie działań 30 aktywnych Szkolnych Grup Praw Człowieka poprzez organizację spotkań sieciujących dla opiekunów/ek SGPCz oraz młodzieży, rozesłanie dwóch kalendarium z propozycjami działań edukacyjnych i aktywistycznych na rzecz praw człowieka oraz opracowanie broszury na temat celów SGPCz i możliwych form zaangażowania młodych ludzi na rzecz praw człowieka po ukończeniu szkoły.
- Stowarzyszenie przeprowadziło również kampanię w mediach społecznościowych zwiększającą świadomość na temat korzyści płynących z edukacji praw człowieka i promującą ideę Szkolnych Grup Praw Człowieka.
- Osoby zrzeszone w Sieci przeprowadziły 13 warsztatów o prawach człowieka, w których wzięło udział 830 młodych ludzi.

Aktywizm – Grupy Lokalne i Zespoły tematyczne

Grupy Lokalne i Zespoły tematyczne zrzeszają osoby zaangażowane w aktywizm na rzecz praw człowieka w swoich lokalnych społecznościach. W 2020 roku w całej Polsce działało 13 Grup Lokalnych i jeden Zespół tematyczny, a do ich struktur należało 150 osób. Pandemia wymusiła przeniesienie niemal wszystkich aktywności do przestrzeni online, mimo to w 2020 roku udało się zrealizować następujące działania:

- Odbyły się dwa zjazdy szkoleniowo-integracyjne dla osób koordynujących Grupy Lokalne (jedno stacjonarne, drugie w formule online) oraz spotkanie sieciujące dla wszystkich osób aktywistycznych.
- Grupy Lokalne zrealizowały aż 74 działania na rzecz praw człowieka – zarówno online, jak i offline. W tym drugim przypadku akcje były prowadzone z zachowaniem zasad bezpieczeństwa, czyli dezynfekcji, dystansu i zakrywania ust i nosa maseczkami udostępnionymi przez biuro Stowarzyszenia. Oto tylko kilka przykładów podjętych działań:
 - Udział w marcowej Manifie w Warszawie, jeszcze przed ogłoszeniem stanu epidemii w Polsce.
 - Uczestnictwo w sposób zdalny w Pol'and'Rock Festiwal poprzez zorganizowanie wykładu z elementami warsztatu na temat organizacji akcji publicznych.

- W reakcji na tragiczną śmierć George’a Floyda, kilka Grup zdecydowało się wyjść na ulice, wyrażając swoje oburzenie i solidarność.
- Przez cały rok Grupy podejmowały działania w związku z obchodami 30-lecia Amnesty International w Polsce oraz prowadzonymi kampaniami np. „MOC nie przemoc”, „Tak to miłość”, czy w sprawie protestów na Białorusi. Grupy organizowały m.in. fotoakcje i publikowały infografiki w mediach społecznościowych.
- Niemal wszystkie Grupy zorganizowały Maraton Pisania Listów. Odbływały się liczne webinaria i spotkania online, podczas których wspólnie pisano listy. Duża część wydarzeń miała charakter otwarty i była transmitowana na Facebook’u.
- Z inicjatywy osób aktywistycznych został powołany Zespół tematyczny – **Queer Amnesty**. Celem Zespołu są działania edukacyjne i aktywistyczne na rzecz praw osób ze społeczności LGBTI. Zespół działał niezwykle intensywnie, organizując webinaria i konferencje, publikując posty edukacyjne i solidarnościowe oraz szkoląc się wewnątrz (m.in. z używania języka włączającego). Inspiracją dla powołania Queer Amnesty były analogiczne struktury w innych sekcjach Amnesty International. Obecnie to polski Zespół jest inspiracją dla innych sekcji, które planują powołanie podobnych struktur w swoich krajach.
- Stowarzyszenie starało się zapewnić osobom aktywistycznym odpowiednie wsparcie psychologiczne podczas trudnego czasu społecznej izolacji, a także nasilających się ataków na prawa człowieka w Polsce. Efektem podjętych działań była organizacja dwóch spotkań grupowych prowadzonych przez psychoterapeutkę oraz zapewnienie dostępu do bezpłatnych indywidualnych konsultacji psychologicznych.

START THE CHANGE! Działaj lokalnie, zmieniaj globalnie

W 2020 roku Stowarzyszenie zakończyło realizację trzyletniego projektu „START THE CHANGE! Działaj lokalnie, zmieniaj globalnie”, którego głównym celem było wyposażenie kadr szkolnych oraz młodzieży w wiedzę i umiejętności umożliwiające zrozumienie globalnych współzależności, migracji oraz własnej roli i odpowiedzialności za działania na rzecz zrównoważonego rozwoju i praw człowieka. Ten współfinansowany przez Komisję Europejską projekt był realizowany wraz z 14 organizacjami partnerskimi w 12 krajach Unii Europejskiej.

W ramach projektu przeprowadzono następujące działania:

- Zrealizowanych zostało pięć dwudniowych szkoleń stacjonarnych oraz 16 warsztatów online i webinarów, w których wzięło udział ogółem 364 nauczycielek, nauczycieli oraz osób pracujących z młodzieżą w ramach edukacji pozaformalnej. Wiedza, umiejętności i narzędzia zdobyte podczas szkoleń umożliwiły przeszkolonym osobom przeprowadzenie warsztatów na temat zrównoważonego rozwoju, zmian klimatu, praw człowieka i migracji dla 2240 młodych ludzi w 77 szkołach, instytucjach kultury i online. Udział w warsztatach zainspirował młodzież do zorganizowania 75 akcji na rzecz zrównoważonego rozwoju, praw człowieka, w tym na rzecz praw uchodźców i migrantów.
- Zostało wydanych pięć publikacji edukacyjnych poświęconych Celom Zrównoważonego Rozwoju, ochronie praw migrantów i uchodźców w Polsce i na świecie, a także aktywizmowi na rzecz praw człowieka i narzędziom online w obszarze edukacji praw człowieka. Do pracy

nad publikacjami zaproszone zostały osoby eksperckie oraz nauczycielki zaangażowane w projekt.

- W projekt START THE CHANGE! zaangażowały się również Grupy Lokalne i Zespoły Tematyczne Amnesty. Aktywiści i aktywistki z Krakowa, Poznania, Radomska, Trójmiasta, Warszawy i Łodzi przeprowadzili 16 akcji i zorganizowali 7 seminariów poświęconych prawom człowieka, Celom Zrównoważonego Rozwoju i ochronie środowiska. Warte szczególnej uwagi są m.in. seminaria poświęcone prawom osób LGBTI zorganizowane przez zespół Queer Amnesty czy seria animacji poświęconych globalnym wyzwaniom wyprodukowana przez łódzką Grupę Lokalną. Do tych działań Grupy Lokalne zapraszały inne lokalnie działające organizacje i grupy nieformalne.
- Finałem projektu była konferencja podsumowująca „Młodzież w akcji na rzecz praw człowieka i zrównoważonego rozwoju”, podczas której młodzież i nauczyciele/ki zaangażowane w START THE CHANGE prezentowały działania zrealizowane podczas trzech lat trwania projektu. W wydarzeniu online uczestniczyło 58 osób.

PRAWA CZŁOWIEKA W FILMIE

Nagroda Amnesty International za najlepszy film o prawach człowieka na festiwalu Millennium Docs Against Gravity

Amnesty International wręczyła nagrodę dla najlepszego filmu o prawach człowieka na 17. Festiwalu Filmowym Millennium Docs Against Gravity. Nagrodę otrzymał film „**Witamy w Czeczenii**” w reżyserii Davida France’a.

Jury w składzie **Maciej Drygas** – reżyser filmów dokumentalnych, **Jakub Majmurek** – publicysta, krytyk filmowy oraz **Draginja Nadaždin** – dyrektorka Amnesty International Polska, w uzasadnieniu napisało: „Film Davida France’a to wstrząsające świadectwo dyskryminacji i prześladowań, jakich doznają osoby LGBTI w Czeczenii. Reżyser z wyjątkową wrażliwością buduje więź z bohaterami, towarzysząc im w ucieczce z rodzinnego kraju. To obraz nie tylko o niesprawiedliwości wobec grup mniejszościowych, ale również o współczesnej Czeczenii i współczesnej Rosji, której polityka często przekłada się na jednostkowe dramaty. To film o systemie opresji, w którym zarówno homofobiczne deklaracje dyktatorów, jak i przemoc wobec osób LGBTI ze strony członków ich własnych rodzin, pozostają bezkarne. Film pokazuje też, że nawet w pozornie beznadziejnej sytuacji aktywność niewielkich grup świadomych, mających odwagę działać bohaterów, może wiele zmienić”.

Jury przyznało także dwa równorzędne wyróżnienia dla filmów „**Dla Samy**” (reż. Waad Al-Khateab i Edward Watts) i „**Jaskinia**” (reż. Feras Fayyad). [Więcej o nagrodzie>>>](#)

Cykl filmowy „Człowiek w kinie”: w przestrzeni publicznej i wirtualnej

Cykl filmowy „Człowiek w kinie”, czyli comiesięczne pokazy filmów o prawach człowieka organizowane przez Amnesty International wraz z festiwalem Millennium Docs Against Gravity, we współpracy i w przestrzeniach baru Studio, od marca przyjął formę online.

W części stacjonarnej na początku roku można było zobaczyć m.in. filmy „Bellingcat. Prawda w czasach postprawdy” (reż. Hans Pool) czy „Cała przyjemność po stronie kobiet” (reż. Barbara Miller).

W części online to widzowie za pomocą głosowania online na profilu Amnesty Polska Facebook zdecydowali, która propozycja filmowa zostanie wyświetlona. Były to m.in. „Rozważania o przemoc” (reż. Göran Olsson), „Poetka z Arabii” (reż. Stefanie Brockhaus, Andreas Wolff) czy “Sonita” (reż. Rokhsareh Ghaemmaghami). Pokazom online towarzyszyły prelekcje, m.in. rozmowa o zapobieganiu i reagowaniu na mowę nienawiści, dyskryminację i przemoc z Janem Dąbkowskim z Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń. [Więcej o cyklu na stronie internetowej>>>](#) oraz [w wydarzeniu na Facebooku>>>](#)

30-LECIE DZIAŁALNOŚCI AMNESTY INTERNATIONAL W POLSCE

6 czerwca 2020 roku upłynęło dokładnie 30 lat od początku oficjalnej działalności Amnesty International w Polsce. Jubileusz Stowarzyszenia był okazją do celebrowania praw człowieka i wspólnych sukcesów, ale także do rozwinięcia nowych projektów pogłębiających świadomość o przysługujących wszystkim ludziom przyrodzonych prawach.

W ramach obchodów Jubileuszu 30-lecia Amnesty w Polsce, Stowarzyszenie podjęło szereg działań i aktywności:

„Wierzymy w wolność” – antologia wyjątkowych tekstów o prawach człowieka

Wspólnie z agencją kreatywną 180heartbeats+JUNG v MATT przygotowana została antologia tekstów uznanych polskich twórców i twórczyń kultury, w większości nigdy wcześniej nie publikowanych, napisanych specjalnie dla Amnesty International. Opowiadania łączy wspólny wątek: prawa człowieka, pokazywane na różnych przykładach, w różnych kontekstach i obszarach.

Teksty dla organizacji przygotowali/ły: Sylwia Chutnik, Inga Iwasiów, Ludwika Włodek, Michał Olszewski, Wojciech Tochman, Remigiusz Grzela, Martyna Bunda i Wojciech Kuczok. Publikacjom opowiadań towarzyszyły spotkania autorskie przeprowadzane online. Wszystkie dotychczasowe transmisje obejrzyć można m.in. na kanale [YouTube Amnesty Polska>>>](#) .

[Opowiadania dostępne są do pobrania za darmo na stronie Stowarzyszenia>>>](#)

30 lat dobrych wiadomości

Dobre wiadomości to historie osób, o które Amnesty International walczyło i którym okazało pomoc w ciągu 30 ostatnich lat. To m.in. Teodora del Carmen Vásquez z Salwadoru, skazana na 30 lat więzienia za „ciężkie zabójstwo” w 2008 roku po urodzeniu martwego dziecka, uwolniona po 11 latach; Erkin Musajew z Uzbekistanu – więzień polityczny, torturowany i skazany w nieuczciwym procesie, uwolniony w 2017 roku; Serkalem Fasil – więźniarka sumienia, niezależna dziennikarka aresztowana za krytykę rządu, zagrożona karą śmierci i uwolniona po dwóch latach czy Noura Hussein z Sudanu, przymuszona do małżeństwa w wieku 16 lat i skazana na śmierć za zabicie męża w samoobronie przed gwałtem, której wyrok został uchylony.

Co tydzień, przez kilka miesięcy prezentowane były na naszych kanałach społecznościowych historie wielu osób. [Więcej dobrych wiadomości na stronie internetowej >>>](#)

Debata online o prawach człowieka z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich

Punktem kulminacyjnym obchodów 30-lecia działalności Amnesty w Polsce była debata online pt. „Prze/yszłość to dziś. Jak wyzwania dla praw człowieka zmieniają się w nadchodzącym czasie”.

Tematy poruszone w czasie debaty dotyczyły obecnych i przyszłych wyzwań dla praw człowieka, historii ruchu, ale również nadziei i tego, jak wspólnie działać na rzecz sprawiedliwego świata. Gośćmi Stowarzyszenia byli **Adam Bodnar** - Rzecznik Praw Obywatelskich 2015-2020; **Marzanna Pogorzelska** - edukatorka i rzeczniczka ds. równego traktowania Uniwersytetu Opolskiego; **Przemysław Staroń** - Nauczyciel Roku 2018 i finalista Global Teacher Prize 2020 oraz **Miłosz Herka** - aktywista i działacz młodego pokolenia, reprezentant Polski w Amnesty Global Youth Collective. Spotkanie poprowadziła dyrektorka Stowarzyszenia **Draginja Nadaždin**. [Więcej o spotkaniu >>>](#). Transmisję ze spotkania można obejrzeć m.in. [na kanale YouTube Amnesty>>>](#).

Debacie towarzyszyły spotkania jeden-na-jeden z gośćmi i gościniami debaty. Po zakończeniu transmisji zaproszone zostały chętne osoby do indywidualnych rozmów online z osobami uczestniczącymi w panelu.

Inne działania z okazji Jubileuszu 30-lecia: życzenia urodzinowe oraz odrobina historii

Amnesty International zorganizowało również akcję składania życzeń Stowarzyszeniu. Do akcji w mediach społecznościowych przyłączyli się dziennikarze i dziennikarki, ludzie świata kultury i nauki: życzenia Amnesty złożyli m.in. Agnieszka Holland, Wojciech Jagielski, prof. Ewa Łętowska, Paulina Młynarska, influencerka RedLipstickMonster, Aleś Białacki, Marta Frej, Ewa Kuryluk, Ewa Ewart, Marek Tatała, ale także Rzecznik Praw Obywatelskich Adam Bodnar, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Danuta Przywara, jak i młodzież szkolna, aktywiści i aktywistki oraz sympatycy Amnesty International w mediach społecznościowych.

Zaprezentowana została również historia rozwoju Amnesty International w Polsce, poprzez cykliczne publikacje ustępów z pracy autorstwa Christie Miedemy - historyczki i aktywistki praw człowieka, która w ramach swoich badań przygotowała serię artykułów poświęconych historii organizacji w Polsce, sięgającej wstecz do lat 70-tych. [Artykuły znalazły się na naszej stronie internetowej>>>](#)

NAGRODA PIÓRO NADZIEI ZA PRACĘ MEDIALNĄ NA RZECZ PRAW CZŁOWIEKA

W 2020 roku, już po raz 19. Amnesty wręczyła nagrodę **Pióro Nadziei**, przyznawaną co roku za pracę medialną w Polsce, która przyczynia się do pozytywnej zmiany na rzecz praw człowieka. W ramach edycji konkursu za 2019 rok nadesłano 140 zgłoszeń.

Spośród nich Amnesty International wyłoniła 4 nominacje dla osób broniących praw człowieka przy użyciu różnych środków medialnego przekazu: **Anna Gmiterek-Zabłocka** – dziennikarka i reporterka radia TOK FM Lublin; **Jakub i Anna Górnicy** – założyciele i redaktorzy serwisu z dziennikarstwem międzynarodowym **Outride.rs**; **Tomasz i Marek Sekielscy** – twórcy filmu dokumentalnego „Tylko nie mów nikomu” oraz **Maja Staško** – aktywistka i publicystka.

Decyzją jury konkursowego nagrodę za 2019 rok otrzymali **Marek i Tomasz Sekielscy**.

Z okazji jubileuszu 30-lecia działalności Amnesty International w Polsce przyznano także nagrodę specjalną za całokształt pracy w mediach na rzecz praw człowieka. Statuetkę otrzymała **Ewa Ewart**. [Więcej o decyzji jury i laureatach>>>](#).

CZŁONKOWSTWO I DZIAŁANIA FUNDRAZINGOWE

W 2020 roku liczba Członkiń i Członków Stowarzyszenia Amnesty International wynosiła **8 674**.

W okresie sprawozdawczym **272 041** osób wsparło organizację.

W ciągu roku zebrano łącznie **438 018** podpisów pod wszystkimi petycjami.

Petycje z największą liczbą podpisów:

- „NIE DLA ZAOSTRZANIA PRAWA ABORCYJNEGO!” – **103 388** podpisów
- „TAK TO MIŁOŚĆ!” – **30 505** podpisów
- „NIE POZWÓL NA UCISZANIE I ZASTRASZANIE SĘDZIÓW!” – **29 801** podpisów

